

IZVEŠTAJ O NAPRETKU SPORAZUMA

PROCENJIVANJE PROGRESA U PERIODU JULI 2016 – JUNI 2017

SADRŽAJ

Predgovor.....	2
Kratak pregled.....	3
KOMPAKT 3.....	5
POLICIJA & CARINA	9
Policija u zajednici	10
Sporazumi o policijskoj saradnji.....	11
Policijski rad zasnovan na obaveštajnim podacima.....	12
Specijalizovane jedinice & ekipe za brzu reakciju.....	13
Jedinica za versko i kulturno nasleđe.....	14
Policija Kosova na severu Kosova	15
Policijski inspektorat Kosova.....	17
Carina Kosova & Granična policija Kosova.....	19
PRAVOSUĐE	21
Nadgledanje odabranih kosovskih predmeta	22
Sudski savet Kosova & Tužilački savet Kosova	24
Specijalna komora Vrhovnog Suda	27
Žalbeno veće Kosovske agencije za imovinu.....	28
Kazneno-popravna služba Kosova	29
Institut za sudsku medicinu	31
SPROVOĐENJE DIJALOGA.....	33
Civilni registar	34
Sloboda kretanja	36
Sporazum o IUG	37
Integracija pravosuđa	38
Spisak akronima i skraćenica	39

PREDGOVOR

Sa velikim zadovoljstvom vam predstavljamo peti Izveštaj o napretku u sprovođenju Sporazuma, koji predstavlja još jednu prekretnicu u našoj posvećenosti jačanju vladavine prava na Kosovu. Ovaj izveštaj predstavlja godišnji pregled napretka ostvarenog u prioritetnim oblastima, dogovorenim između

Zajednički koordinacioni odbor za vladavinu prava je mehanizam za koordinaciju između kosovskih institucija, specijalnog predstavnika Evropske unije/Kancelarije EU na Kosovu i EULEX-a. Ovak odbor radi na postizanju zajedničkih ciljeva vezanih za napore EU za reforme u široj oblasti vladavine prava na Kosovu. Odbor određuje specifične zajedničke ciljeve za vladavinu prava – u vidu KOMPAKT Sporazuma – zaseda redovno kako bi ocenio ostvareni napredak i usaglasio se o prapratnim koracima u cilju prevazilaženja prepreka i unapređenja tehničkih pitanja.

interesnih strana Zajedničkog koordinacionog odbora za vladavinu prava. U decembru 2016. godine potpisali smo treći KOMPAKT Sporazum koji sadrži 12 ažuriranih zajedničkih ciljeva, čime smo obnovili našu posvećenost kontinuiranoj reformi vladavine prava na Kosovu.

Ovaj Izveštaj o napretku u sprovođenju Sporazuma pokriva period od jula 2016. do juna 2017. godine, koji obeležava kritičnu fazu za kosovske institucije vladavine prava. Pošto pokriva prvu godinu produženog dvogodišnjeg mandata EULEX-a – pri čemu Misija nastavlja svoje angažovanje nakon znatnog smanjenja broja zaposlenih – u ovom izveštaju se analizira napredak ostvaren u vremenskom periodu u kojem su kosovske institucije vladavine prava preuzele više odgovornosti u nezavisnom obavljanju svojih

funkcija. Iako je u ovom periodu svakako ostvaren napredak, neophodni razvoj u određenim institucijama i tematskim oblastima nažalost zaostaje. Što je najvažnije, ovaj izveštaj naglašava sposobnost kosovskih institucija da nastave razvoj na osnovu svojih iskustava, kako bi omogućile dalja dostignuća u narednom periodu.

Mi, dole potpisani, verujemo da će naši zajednički napori i kontinuirana podrška kosovskim institucijama vladavine prava dati dodatni podsticaj rešavanju preostalih izazova i doneti neophodni napredak kosovskom društvu.

ministar pravde

Abelard Tahiri

predsednik

Sudskog saveta Kosova

Nehat Idrizi

predsednik

Tužilačkog saveta Kosova

Blerim Isufaj

šefica Misije Evropske unije
za vladavinu prava

Alexandra Papadopoulou

specijalna predstavnica EU
na Kosovu/ šefica Kancelarije EU
na Kosovu

Nataliya Apostolova

KRATAK PREGLED

Tokom perioda od jula 2016. do juna 2017. godine, kosovske institucije su ostvarile napredak u unapređenju sektora vladavine prava, pokazujući povećanu sposobnost da nezavisno rešavaju izazove u oblasti vladavine prava. Međutim, iako ostaju posvećene zajedničkoj agendi za vladavinu prava, institucije još ne odgovaraju efikasno na kontinuirane probleme političkog mešanja i korupcije – čija široko rasprostranjena priroda ostavlja negativan trag na uspehe ostvarene u ostalim oblastima. Kosovske institucije se moraju dodatno zalagati kako bi adekvatno odgovorile na ove preovlađujuće probleme.

Policija Kosova je u celini zadržala visok nivo održivosti i odgovornosti u pružanju usluga sprovođenja zakona. Još uvek postoje određeni nedostaci i slabosti, naročito u održavanju dovoljnog broja obučenog osoblja u raznim tematskim oblastima, kao i u postizanju standardizovanog nivoa opreme širom organizacije. Pored toga, Policija Kosova na severu Kosova nastavila je da se suočava sa preprekama u njihovom daljem razvoju zbog političkih mešanja, nekompletnog pravosudnog sistema i uzajamnog nedostatka poverenja u glavni štab policije u Prištini.

Iako je obezbedio povećanje svog budžeta za 2017. godinu, Policijski inspektorat Kosova se suočavao sa brojnim izazovima u postizanju punog operativnog kapaciteta kao nezavisna agencija koja radi na obezbeđivanju odgovornosti policije. Nivo saradnje sa drugim organima za sprovođenje zakona nije bio na željenom nivou, dok neophodne zakonske izmene za regulisanje *Zakona o Policijskom inspektoratu Kosova* i usklađivanje istog za drugim zakonima nisu stavljene u Zakonodavni program Vlade za 2017. godinu.

Carina Kosova je održala nivo svog učinka u prikupljanju prihoda u skladu sa ili čak iznad očekivanja. Kroz redovne zajedničke operacije sa drugim organima za sprovođenje zakona, ona je pokazala značajno poboljšanje svojih radnih praksi. Kosovo je ostvarilo značajan napredak u oblasti upravljanja granicom sticanjem članstva u Cvetskoj carinskoj organizaciji i razvojem saradnje sa FRONTEX-om.

EULEX je sproveo nadgledanje odabranih predmeta koje je EULEX predao lokalnim organima tokom celog ovog perioda. Ova vežba – sprovedena na različitim nivoima sudova širom Kosova – otkrila je niz problema (opisanih u ovom izveštaju) koji se moraju rešiti, kako bi Kosovo imalo funkcionalnu vladavinu prava u skladu sa standardima i najboljim praksama Evropske unije.

Protekla godina je bila puna događaja za Sudski savet Kosova i Tužilački savet Kosova, koji su u tom periodu sproveli proces odabira i zapošljavanja sudija i tužilaca širom Kosova, uključujući i sever. Oni su nastavili da rade na propisima izloženim u "Pravosudnom paketu 2015" i drugim propisima neophodnim za njihovo efikasno funkcionisanje. Iako je ostvaren napredak, naročito u pogledu Tužilačkog saveta Kosova, neophodni su dalji naponi kako bi se poboljšala institucionalna održivost oba saveta.

Specijalna komora Vrhovnog suda i albena veće Kosovske agencije za imovinu nastavili su da rešavaju predmete uobičajenim tempom. Obe ustanove imaju zaostale predmete, ali je broj zaostalih predmeta u Specijalnoj komori znatno veći (devet puta veći od godišnje stope rešavanja predmeta), pa stoga nije moguće oceniti kada bi se taj broj mogao smanjiti na prihvatljivi nivo. Specijalna komora Vrhovnog suda je trenutno u procesu unutrašnjeg unapređenja svog rada. Budućnost žalbenog veća Kosovske agencije za imovinu zavisi od kapaciteta Agencije za dostavljanje svojih prvobitnih odluka strankama koje su napustile Kosovo, kako bi one mogle odlučiti da li da podnesu žalbu; u suprotnom bi Žalbeno veće moglo ostati otvoreno na neodređeno vreme.

U međuvremenu, Kazneno-popravna služba Kosova je malo napredovala u svom razvoju ka standardima EU. Neprekidno mešanje otežava nezavisno funkcionisanje ove ustanove, posebno u pogledu postupanja sa zatvorenicima visokog profila koji su pod njenom nadležnošću. Mogućnost da radikalizovani zatvorenici u kazneno-popravnim objektima postanu uticajni ostaje zabrinjavajuća, i zahteva ozbiljan odgovor u bliskoj saradnji sa drugim agencijama za sprovođenje zakona.

Sprovođenje dogovora o civilnoj registraciji, slobodi kretanja, IUG-u i integraciji pravosuđa, postignutih kroz dijalog koji pomaže Evropska unija, bilo je sporo i nedosledno. Sprovođenje je dodatno odloženo zbog vanrednih parlamentarnih izbora održanih i u Srbiji i na Kosovu. Sa pozitivnije strane, u decembru 2016. godine Agencija za civilnu registraciju je otvorila nove kancelarije u sve četiri severne opštine, omogućivši izdavanje ličnih isprava (lične karte i pasoši) stanovništvu na severu Kosova. Međutim, otvaranje Kancelarija za građansko stanje i usvajanje Administrativnih uputstava kojim bi se omogućio upis stanovništva i izdavanje dokumenata o građanskom stanju još uvek su u toku. Nije ostvaren značajan napredak u unapređenju dogovora o slobodi kretanja na severu Kosova zbog toga što objekti i infrastruktura neophodni za registraciju vozila u kosovski sistem još uvek nisu uspostavljeni. Meseca februara su konačno otpočeli građevinski radovi na jednom od šest stalnih Zajedničkih prelaza između Kosova i Srbije, koje sprovodi Priština. U međuvremenu, još uvek nisu otpočeli građevinski radovi na tri zajednička prelaza koje treba da sprovede Beograd i na još dva zajednička prelaza na kojima radove treba da sprovede Priština. Rok od 10. januara 2017. godine, koji je trebalo da bude početni datum za integraciju pravosuđa na severu Kosova prošao je bez ikakvih razvoja. I dok su obe strane pokazale tehničku spremnost da otpočnu ovaj proces, sama integracija nije sprovedena i od tada se odlaže.

Dok ocenjuju učinak rada tokom protekle godine, interesne strane Zajedničkog koordinacionog odbora za vladavinu prava nastaviće da se angažuju za dalji razvoj sektora vladavine prava u skladu sa evropskim standardima i najboljim praksama, nakon širih zahteva nametnutih za proces približavanja Kosova Evropskoj uniji. S tim na umu, porodica EU poziva kosovske institucije da nastave da preuzimaju veće vlasništvo i više odgovornosti za izgradnju sistema vladavine prava koji je održiv, odgovoran i nezavisan. Porodica EU ostaje spremna da podrži kosovske institucije kad god to bude potrebno ili poželjno.

ZAJEDNIČKI KOORDINACIONI ODBOR ZA VLADAVINU PRAVA

SPORAZUM 3.

o zajedničkim ciljevima u oblasti vladavine prava za period do juna 2018. god.

Kosovske institucije vladavine prava, šefica Kancelarije EU na Kosovu/specijalna predstavnik EU i EULEX Kosovo,

Priznajući dostignuća u sprovođenju Sporazuma 2. potpisanog 14.05.2015. godine, pod nadzorom Zajedničkog koordinacionog odbora za vladavinu prava (ZKOVP);

Priznajući potrebu da kosovski organi vlasti delotvorno saraduju sa EULEX-om Kosovo i SPEU/Kancelarijom EU, sa ciljem da se ostvari dalji napredak u oblasti vladavine prava kako bi se postigli ciljevi iz Sporazuma i ispunile težnje Kosova za pristupanjem EU;

Priznajući posvećenost kosovskih institucija vladavine prava sprovođenju svojih postojećih strategija i planova za dalje jačanje vladavine prava i za rad sa SPEU/Kancelarijom EU i EULEX-om Kosovo u cilju unapređenja zajedničkog programa;

Priznajući posvećenost kosovskih institucija vladavine prava ostvarivanju daljeg napretka ka održivosti i odgovornosti, i daljem razvoju te jačanju nezavisnog i multietničkog sistema pravosuđa i multietničke policije i carine, koja je oslobođena političkog mešanja, korupcije, koja poštuje ljudska prava i pridržava se međunarodno priznatih standarda i najboljih evropskih praksi;

Ponovo potvrđujući svoju zajedničku posvećenost radu unutar opšteg okvira politike EU, definisanog u procesu stabilizacije i pridruživanja sa Kosovom;

Ponovo potvrđujući spremnost da se doprinese normalizaciji odnosa između Prištine i Beograda i da se krene sa realizacijom sporazuma postignutih do sada u dijalogu koji je pomogla EU, kao i svakog budućeg sporazuma u oblasti vladavine prava;

Imajući u vidu punu komplementarnost programa Evropske unije za pomoć Kosovu sa opštim ciljevima, konkretnim ciljevima i posebnim aktivnostima predviđenim u ovom *Sporazumu*;

saglasni su u sledećem:

1. Kosovske institucije, uz pomoć Evropske unije preko, između ostalog, EULEX-a Kosovo i projekata u sklopu Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPP) i prateće programe podrške, ponovo se posvećuju sledećim opštim

zajedničkim ciljevima u oblasti vladavine prava:

- 1.) Da se ojačaju policija, carina, popravne ustanove i pravosudne institucije na celoj teritoriji Kosova, u korist svih zajednica; te da se obezbedi održivost istih kako bi mogle da se nose sa svojim odgovornostima;
- 2.) Da se unapredi sposobnost kosovskih institucija vladavine prava da rešavaju međuetnička krivična dela, teška krivična dela i organizovani kriminala i korupciju; posebno kroz krivičnopravni sistem;
- 3.) Da se unapredi sposobnost svih kosovskih institucija vladavine prava daljim razvojem kapaciteta i nadležnosti Sudskog saveta Kosova, Tužilačkog saveta Kosova i Policijskog inspektorata Kosova, kao i relevantnih unutrašnjih struktura, da u celosti preuzmu svoje uloge u skladu sa zakonom;

- 4.) Da se konsoliduje kapacitet kosovskih institucija vladavine prava za strateško, operativno i organizaciono upravljanje u cilju poboljšanja primene bitnih zakona, strategija i akcionih planova, te daljeg unapređenja zakona u vezi sa vladavinom prava na Kosovu;
- 5.) Da se podstiče veći stepen etničke inkluzije i rodne ravnopravnosti u kosovskim institucijama vladavine prava;
- 6.) Da se poboljša odgovor kosovskih institucija vladavine prava na pitanja koja manjine često postavljaju, a koja se odnose na javnu bezbednost, pristup i otvorenost;
- 7.) Da se ojača međuinstitucionalna saradnja između organa tužilaštva i organa za sprovođenje zakona kroz omogućavanje većeg stepena komunikacije između istih;
- 8.) Da se poboljša sposobnost nadležnih institucija za rešavanje zaostalih imovinskih potraživanja;
- 9.) Da se produbi kosovski sistem za zaštitu svedoka i posle primene Mape puta;
- 10.) Da se poboljša sposobnost Specijalnog tužilaštva Kosova (STK) da procesuirá ratne zločine;
- 11.) Da se unapredi sudska medicina na Kosovu i ojačaju kapaciteti Zavoda za sudsku medicinu kao nezavisne agencije;
- 12.) Da se primene sporazumi postignuti u okviru dijaloga koji pomaže EU, uključujući i pomoć SPEU oko prijema zahteva za uzajamnom pravnom pomoći.

2. Dole potpisani su saglasni da će raditi na osnovu aktivnosti iz Sporazuma i Mape puta, usredsređujući se na utvrđene prioritetne oblasti, a koje određuju konkretne aktivnosti te konkretne ciljeve sa ocenjivim polaznim osnovama u skladu sa utvrđenim, opštim, zajedničkim ciljevima u oblasti vladavine prava.

3. U cilju ostvarivanja ovih opštih, zajedničkih ciljeva vladavine prava, šefica Kancelarije EU na Kosovu /SPEU, šefica Misije EULEX Kosovo, ministarka pravde, predsedavajući Sudskom savetu Kosova i predsedavajući Tužilačkom savetu Kosova ovim se obavezuju da se redovno sastaju na Zajedničkom koordinacionom odboru za vladavinu prava kako bi ocenili postignuti napredak i usaglasili konstruktivne, praktične i koordinisane radnje radi otklanjanja prepreka i unapređenja tehničkih stvari, uključujući isto u sledećim prioritetnim oblastima:

- i) Sprovođenje aktivnosti iz Sporazuma/Mape puta;

- ii) Preostali uslovi u vezi sa viznom liberalizacijom podvučeni u Četvrtom izveštaju Evropske komisije o napretku Kosova u ispunjenju uslova mape puta za viznu liberalizaciju, od 04.05.2016. godine;
- iii) Zakoni u vezi sa primenom vladavine prava;
- iv) Kontinuitet u pružanju usluga u oblasti vladavine prava i posle isteka tekućeg mandata EULEX-a;
- v) Prioriteti reforme navedeni u Pregledu vladavine prava sektora na Kosovu.

4. Kosovske institucije, SPEU/Kancelarija EU na Kosovu i EULEX Kosovo ponovo potvrđuju svoju čvrstu posvećenost prevazilaženju utvrđenih nedostataka i dodeli neophodnih resursa te usredsređivanju svog rada na postizanje opštih, zajedničkih ciljeva u oblasti vladavine prava, utvrđenih u ovom Sporazumu.

Priština, 07.12.2016. god.

POLICIJA & CARINA

POLICIJA U ZAJEDNICI

Metodologija rada policije u zajednici dobro je usvojena na Kosovu. Pružena je institucionalna podrška sa najviših nivoa u vidu Nacionalne strategije i Akcionog plana za bezbednost zajednica za 2017-2021. godinu, koje je pripremio Ministarstvo unutrašnjih poslova. Cilj ovog plana je poboljšanje bezbednosti

Policija u zajednici predstavlja strategiju rada policije prema kojoj policajci izgrađuju veze sa njihovom zajednicom, i rade proaktivno i u bliskoj saradnji sa njima na rešavanju javno-bezbednosnih pitanja. Ona obuhvata osnovne policijske funkcije sprečavanja kriminala, sprovođenja istraga, javnog reda i bezbednosnih operacija.

zajednice jačanjem pravnog i institucionalnog okruženja, kao i saradnje među građanima, lokalnim i međunarodnim institucijama. Njime se predviđa organizovanje mesečnih zasedanja Upravne grupe za bezbednost zajednice na kojima će se diskutovati o napretku i izazovima u sprovođenju plana.

Policija u zajednici takođe uživa znatnu podršku i posvećenost svih činova u Policiji Kosova (PK). PK je izradila svoju treću Strategiju u akcioni plan za policiju u zajednici za period 2017-2021, a plan za prethodni period je uspešno sproveden – 18 od 20 predviđenih zadataka je uspešno završeno. U prvom šestomesečnom pregledu plana za period 2017-2021 plan zabeležen je dobar napredak u sprovođenju predviđenih zadataka, posebno u organizovanju 180

bezbednosnih foruma koji su održani širom Kosova, kao i u reviziji i izmeni Standardnih operativnih procedura u vezi sa Strategijom za policiju u zajednici.

Značajan element policije u zajednici čini uspostavljanje dijaloga između vlasti, policije i zajednice. Ovaj dijalog se odvija kroz razne bezbednosne forume. Opštinskim savetima za bezbednost u zajednici predsedavaju predsednici opština i prisustvuju policija i brojni akteri zajednice. Ovi saveti su osnovani u 34 od 38 opština na Kosovu, ali tek treba da budu osnovani u severnom delu Kosova (u opštinama Leposavić, Severna Mitrovica, Zubin Potok i Zvečan). Lokalnim odborima za javnu bezbednost prisustvuju PK i predstavnici zajednice; oni imaju za cilj rešavanje problema u određenoj lokalnoj zajednici. Od juna 2017. godine funkcioniše šezdeset i jedan odbor. Pored toga, osnovano je 35 Akcionih timova za bezbednost u zajednici – volonterski mehanizmi koji imaju za cilj unapređenje komunikacije između zajednice i policije.

Iako je zalaganje veliko, potpuno i efikasno sprovođenje koncepta policije u zajednici zahteva dodatna sredstva za opremu i vozila, kao i povećanje broja zaposlenih u stanicama.

SPORAZUMI O POLICIJSKOJ SARADNJI

PK je ostvarila dobar napredak u saradnji sa različitim stranim agencijama za sprovođenje. Od oktobra 2016. do juna 2017. godine, ukupan broj tehničkih, bilateralnih i multilateralnih sporazuma o policijskoj saradnji povećan je sa 70 na 74, pri čemu su sporazumi potpisani u sledećim oblastima:

- 27 sporazuma o saradnji sklopljenih sa 17 zemalja u oblasti istraga, uključujući jedan broj država članica EU, SAD i Švajcarsku;
- 9 Memoranduma o razumevanju u oblasti operacija, od koji je 8 sklopljeno sa Albanijom i 1 sa Hrvatskom;
- 28 sporazuma o saradnji u oblasti granične policije, od kojih 15 sa Albanijom;
- 10 sporazuma o saradnji sklopljeno je sa EULEX-om.

PK je u potpunosti sposobna da se angažuje sa trećim zemljama u pregovorima o daljim sporazumima, pa joj stoga više nije potrebna pomoć u vidu posredovanja za buduće sporazume. Međutim, glavni izazov za Kosovo u ovoj oblasti je sticanje članstva u EUROPOL-u i INTERPOL-u – što zbog pravnog statusa do sada nije moglo da učini. Ovo utiče na kapacitete i efikasnost PK u borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Iz tog razloga EULEX nastavlja da održava kontakt sa EUROPOL-om, dok Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu olakšava policijske poslove sa INTERPOL-om.

Saradnja PK sa agencijama za sprovođenje zakona na međunarodnom nivou je od ključnog značaja za unapređenje njene efikasnosti u borbi protiv transnacionalnog kriminala. Pošto Kosovo još uvek nije član nijedne veće međunarodne organizacije za sprovođenje zakona, kao što su EUROPOL ili INTERPOL, sklapanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma i uspostavljanje pregograničnog dijaloga pomaže Kosovu da se više angažuje u polju transnacionalnog kriminala.

POLICIJSKI RAD ZASNOVAN NA OBAVEŠTAJNIM PODACIMA

Policijsko obaveštajni model (POM) kao metodološki pristup analizi podataka od strane PK je još uvek u početnoj fazi primene. PK je usvojila prilično adekvatan koncept POM, međutim nedostaje joj radne snage i specifičnih upravljačkih uputstava da bi obezbedila kontinuirano i ažurirano izveštavanje. Iako je EULEX tokom proteklih godina obezbedio obuku, obaveštajni izveštaji koje izrađuje PK ostaju ispod nivoa očekivanja i neophodno je unaprediti ih i u smislu obima i u smislu sadržaja. Informacioni sistem Policije Kosova je u potpunosti uspostavljen u celoj organizaciji, iako je potrebna dodatna obuka kako bi zaduženo osoblje moglo da u potpunosti iskoristi ovaj sistem.

POM predstavlja strateški i sistematski pristup borbi protiv kriminala. Metodologija POM obuhvata analitičko dešifrovanje kriminalističkih podataka kako bi se utvrdili najbolji resursi koji se mogu iskoristiti za odvratanje i eliminaciju kriminala.

PK radi interno na razvijanju svojih metodologija POM i objavila je revidirani priručnik za POM 2016. godine. Pošto se postojeći procesi POM ne koriste kao sredstvo za donošenje odluka, usvajanje revidiranog procesa bi omogućilo uspostavljanje potpuno funkcionalnog sistema, kao i bolju identifikaciju ozbiljnih krivičnih dela kao što su zločini iz mržnje, ili seksualno i rodno zasnovano nasilje.

Trenutno je broj zaposlenih koji rade na zadacima POM nedovoljan, pa stoga neke informacije kasne ili se povremeno ne prijavljuju u potpunosti. Analitičarima se takođe dodeljuju dodatne dužnosti ili im nedostaju neke neophodne veštine. U nekim stanicama, komandiri POM nemaju policajce za prikupljanje informacija zbog toga što su oni u potpunosti upućeni na druge dužnosti.

Informacioni sistem Policije Kosova – napredna baza podataka o upravljanju predmetima – predstavlja bitno sredstvo za uspešnu primenu POM, jer je od ključnog značaja za prikupljanje, evidentiranje i analizu obaveštajnih informacija. Službenici koji su zaduženi za korišćenje ovog sistema postavljeni su na centralnom, regionalnom, kao i lokalnom nivou u policijskim stanicama, dok su IT oprema i prateći softveri adekvatni i ažurni. Međutim, mnogim službenicima na nivou stanica neophodna je dodatna obuka o korišćenju ovog sistema, a u mnogim slučajevima i osnovna znanja za korišćenje IT opreme. Od 1800 službenika Granične policije Kosova koji su dobili korisničko ime i lozinku, samo 1100 je moglo da se uključi u sistem. Kako bi se ubrzala potpuna primena ovog sistema, EULEX je preporučio uključivanje odgovarajuće IT obuke u nastavni program Policijske akademije i pojednostavljenje postupka davanja ovlašćenja za korišćenje informacionog sistema.

Obaveštajno izveštavanje ostaje na niskom nivou uprkos pokušajima EULEX-a tokom 2015. i 2016. godine da održi obuku Policiji Kosova u pet od osam policijskih regiona. Procene ukazuju na to da je projekat imao privremen i nedosledan uticaj, pošto je tokom protekle godine primena izveštavanja po modelu POM smanjena širom Kosova.

SPECIJALIZOVANE JEDINICE & EKIPE ZA BRZU REAKCIJU

Odsek PK za specijalizovane jedinice održava kontinuirano visok učinak u operacijama koje variraju od kontrole nereda, operacija javnog reda, VIP obezbeđenja i specijalnih policijskih operacija. Pod-jedinice (osim Jedinice K-9) ovog Odseka su generalno dovoljno opremljene i dobro obučene, i rade na istom nivou kao slične jedinice u zemljama EU. Meseca marta 2017. godine ovaj Odsek je pokrenuo predlog za reorganizovanje svoje Jedinice za specijalne operacije kako bi povećao njenu efikasnost i delotvornost u suočavanju sa terorističkim pretnjama i drugim pojavama, koje utiču na javni red i bezbednost. Uz podršku EULEX-a ovaj Odsek trenutno razvija doktrinu za policijsko upravljanje velikim događajima, i ujedno radi na prevazilaženju uočenih nedostataka.

Specijalizovane jedinice su smeštene u blizini Prištinskog međunarodnog aerodroma, koji je udaljen 17 km od centra Prištine, zbog čega im je potrebno dosta vremena za raspoređivanje prilikom reagovanja na vanredne situacije u glavnom gradu Kosova. Pošto se krajem 2016. godine očekuje odlazak portugalske jedinice KFOR-a, čiji je kamp smešten u centru Prištine, PK je podnela zahtev da se ovaj kamp dodeli Specijalizovanim jedinicama. Premeštanje jedinice bliže Prištini značajno bi skratilo vreme reakcije u gradu, i omogućilo bi jedinici da se rasporedi u bilo koji drugi grad u roku od jednog sata, pošto se kamp nalazi u blizini čvora glavnih autoputeva. Sposobnost specijalizovanih jedinica da brzo reaguju je veoma često od ključnog značaja za njihov rad, naročito u slučajevima kritičnih i nastupajućih incidenata.

Pored Jedinice za specijalne operacije u okviru Odseka, drugi nivo interventnih jedinica takođe je smešten u svim Regionalnim direkcijama policije širom Kosova, a to su Ekipe za brzu reakciju. Procena koju je pokrenuo EULEX i koja je sprovedena meseca

februara 2017. godine otkrila je ozbiljne nedostatke u upravi i u opremi ovih jedinica. Ovim ekipama se često dodeljuju zadaci koji su izvan njihovog predviđenog delokruga, a u nekim regionima im nedostaje čak i osnovna oprema. U međuvremenu, komandirima koji su raspoređeni u ovim jedinicama nedostaju veštine neophodne za upravljanje. PK je ostvarila mali napredak u rešavanju ovih i drugih identifikovanih nedostataka.

JEDINICA ZA VERSKO I KULTURNO NASLEĐE

Izveštaji o slučajevima krađe, paljevine i vandalizma nad imovinom objekata verske i kulturne baštine zabeleženi su na nešto nižem nivou u odnosu na prethodne godine (vidi grafikon ispod). Međutim, broj i priroda incidenata ukazuju na kontinuiranu potrebu za obezbeđenjem na tim lokacijama, kao i da se

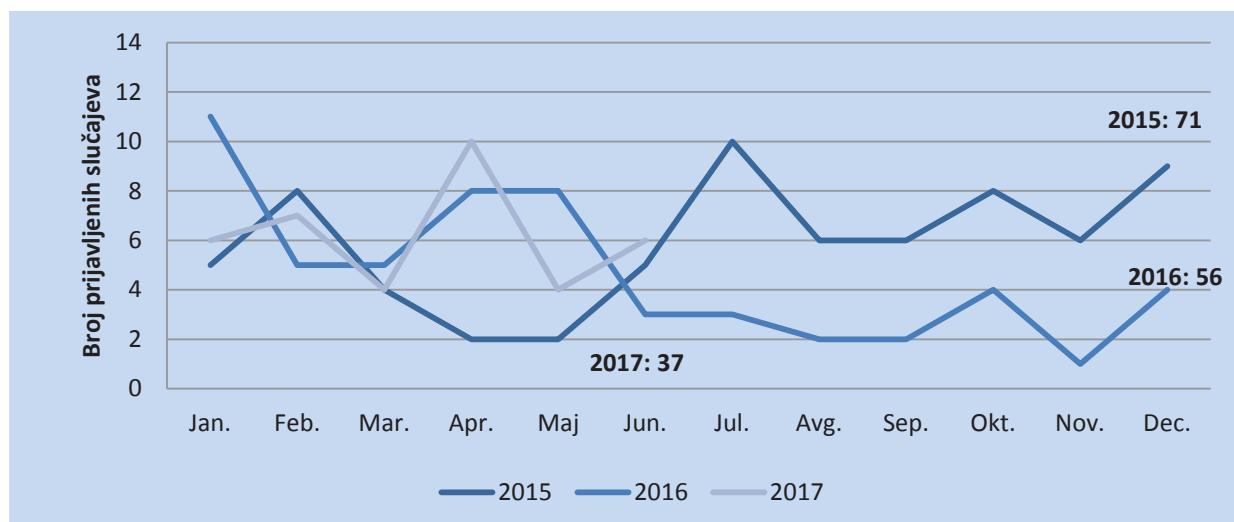
Jedinica PK za versko i kulturno nasleđe osnovana je u martu 2013. godine kao rezultat dijaloga koji je pomogla EU. Jedinica koja se sastoji od 200 zaposlenih pruža zaštitu na 24 lokacije verskog i kulturnog nasleđa na Kosovu, koje uglavnom pripadaju srpskoj pravoslavnoj crkvi, sa stalnim prisustvom policije na statičkim mestima 24 časa dnevno, sedam dana u nedelji. EULEX savetnici su podržali osnivanje i razvoj ove jedinice kroz stalno nadgledanje, podučavanje i savetovanje.

obezbedi da Jedinice za versko i kulturno nasleđe efikasno patroliraju na grobljima, koja su često podvrgnuta vandalizmu ili krađi. U isto vreme je nivo prijavljenih incidenata na 24 lokacije koje su pod zaštitom Jedinica za versko i kulturno nasleđe ostao nizak, sa ukupno samo četiri evidentirana incidenta u periodu pokrivenim ovim izveštajem. Jedinica je nastavila da radi na zadovoljavajućem nivou, ispunjavajući svoje dužnosti stručno i profesionalno.

U toku ovog izveštajnog perioda protiv ove jedinice podnet je samo jedan prigovor od strane jednog predstavnika Srpske pravoslavne crkve. Pokrenuta je istraga koja je rezultovala otpuštanjem jednog policijskog službenika. Ovaj izolovani incident nije uticao na saradnju između Crkve i PK, već je njime ilustrovan ozbiljni i profesionalni pristup Jedinice za versko i kulturno nasleđe rešavanju takvih incidenata. Komandir jedinice je proaktivno nastavio da unapređuje koordinaciju delatnosti jedinice sa svim organizacionim jedinicama

PK, i još više je razvio i unapredio saradnju ove jedinice sa predstavnicima svih verskih zajednica.

Od njenog osnivanja 2013. godine, ova jedinica je dostigla pun operativni kapacitet, a na lokacijama na kojima već nekoliko godina pruža zaštitu bila je svedok samo sporadičnih incidenata. Stoga ova jedinica trenutno ima potrebe za samo predviđenom preostalim podrškom od EULEX-a u vidu nadgledanja, podučavanja i savetovanja.

Grafikon: Prijavljeni incidenti na lokacijama verskog i kulturnog nasleđa izvan nadležnosti Jedinice za versko i kulturno nasleđe

POLICIJA KOSOVA NA SEVERU KOSOVA

PK na severu Kosova i dalje funkcioniše u kompleksnom političkom okruženju sa brojnim unutrašnjim i spoljnim faktorima koji podrivaju dalji razvoju njenih policijskih praksi – kontinuirana politička mešanja i ograničeni pristup pravosudnim mehanizmima na severu Kosova ostaju glavna prepreka. Bez otklanjanja ovi prepreka, Regionalna komanda za sever i dalje će imati ograničenu sposobnost da oblikuje svoje angažovanje i da se razvija u skladu sa evropskim standardima.

PK je stanovnicima severnog Kosova nastavila da pruža uglavnom reaktivne policijske usluge. Dok su EULEX policijski savetnici preporučili proaktivniji pristup PK u nekoliko slučajeva i videli su određene pozitivne korake, potrebno je da se PK više angažuje u ovoj oblasti. Odgovor PK na česte tuče između grupa mladih kosovskih Albanaca i kosovskih Srba u Severnoj Mitrovici u prvoj polovini 2017. godine ilustruje ovaj trenutno prilično reaktivan pristup policijskom radu. Incidenti su počeli da se dešavaju u februaru i od tada se gotovo svake nedelje ponavljaju, postajući izvor zabrinutosti za stanovnike ovog grada. PK je na ove incidente odgovorila povećanjem prisustva, raspoređivanjem multietničkih patrola, a takođe i policajaca u civilu u oblastima u kojima su se incidenti najčešće dešavali. Proaktivniji pristup PK mogao je uključivati: formiranje jedne radne grupe koja bi radila na predmetima koji su povezani; poboljšanje saradnje i kontakta sa kancelarijom javnog tužilaštva; efikasnije informisanje stanovnika kroz bolju upotrebu medija; i saradjući bliže sa opštinom.

Kao ishod Briselskog sporazuma iz 2013. godine, osnovana je posebna Regionalna direkcija policije za severno Kosovo, čime su lokalne stanice policije u četiri opštine na severnom Kosovu sa srpskim većinskim stanovništvom stavljene pod njenu neposrednu upravu. U međuvremenu, još 286 bivših pripadnika MUP-a (Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije) integrisano je u snage PK koje deluju u ovim opštinama. Regionalna direkcija policije u Severnoj Mitrovici postala je operativna meseca marta 2014. godine i od tada joj je stalno pružana podrška EULEX policijskih savetnika u vidu nadgledanja, podučavanja i savetovanja.

Saradnju između Regionalnih direkcija PK za Severnu Mitrovicu i Južnu Mitrovicu i njihovih stanica policije, kao i saradnju između Regionalne uprave za sever i Generalne uprave policije u Prištini potrebno je dalje unaprediti. U periodu pokrivenim ovim izveštajem zabeležen je znatan broj politički osetljivih događaja i incidenata, kao što su radovi revitalizacije na glavnom mostu, uklanjanje "zida" u blizini ulaza na most u Severnoj Mitrovici, i poseta visoke predstavnice EU/zamenice-predsednika Mogherini glavnom mostu. Priroda i učestalost ovih dešavanja zahtevali su bliske kontakte i koordinaciju između stanica PK u Severnoj Mitrovici i Južnoj Mitrovici – tokom kojih se njihov odnos vremenom pozitivno razvijao. Međutim, ovaj kontakt se i dalje razvija *ad hoc*, a ne kroz uspostavljene redovne sastanke, i samo na ograničen broj pitanja. Nasuprot tome, odnosi između Regionalne uprave PK za Sever i Generalne uprave policije u Prištini su pogoršani. Centralni nivo je u nekoliko prilika rasporedio osoblje na sever Kosova, bez prethodnog informisanja rukovodstva PK u tom regionu, dok Regionalna direkcija policije nije postupila po direktnom naređenju centralnog nivoa. Očigledni nedostatak poverenja između

Regionalne komande PK za sever i Generalne uprave policije u Prištini predstavlja prepreku daljem napretku.

Sa pozitivnije strane, tokom planiranja operacija, kao što su uklanjanje “zida” u blizini ulaza na glavni most u Severnoj Mitrovici u januaru 2017. godine, ili pred izbore koji su održani u prvoj polovini 2017. godine, PK na severu Kosova je dosledno pripremila adekvatne operativne planove. Ti planovi su pripremani u skladu sa opštim uputstvima sa centralnog nivoa, sa odgovarajućom raspodelom osoblja i identifikovanim lokacijama za planirane operacije. Mesta za određena poboljšanja ima u izradi tih planova, koji su i dalje isuviše generički i preterano naglašavaju primenljivo zakonodavstvo, umesto da se usredsrede na opisivanje planiranih intervencija i zadataka koje treba izvršiti.

Slika: Regionalna direkcija policije za Severnu Mitrovicu

POLICIJSKI INSPEKTORAT KOSOVA

Kako je Policijski inspektorat Kosova (PIK) od ključnog značaja za odgovornost policije, PIK je radio na postizanju punog operativnog kapaciteta u pogledu ljudskih i finansijskih resursa. Nakon smanjenja budžeta u prethodnim godinama, PIK je uspeo da obezbedi povećanje budžeta za 2017. godinu. Ovo je PIK-u omogućilo da uposli i obuči četiri direktora odeljenja, i još 23 dodatna člana osoblja, rešivši tako nedostatak osoblja od 20% u PIK-u. Pored toga, organizaciono restrukturiranje koje je sproveo glavni izvršni službenik PIK-a, kao i potpisivanje i stupanje na snagu dva Administrativna uputstva¹, pružili su pravni osnov za objavljivanje konkursa za gore pomenuta radna mesta i sjedinjavanje dva odeljenja PIK-a u jedno. Iako je proces selekcije četiri direktora odeljenja završen u martu 2017. godine, zapošljavanje 23 člana osoblja je odloženo zbog kašnjenja u raspodeli budžeta. S obzirom da je celo povećanje budžeta za 2017. godinu potrošeno na nove kadrove i obuku, odložena je i druga faza regionalizacije u vidu otvaranja tri regionalne kancelarije. U međuvremenu, regionalne kancelarije PIK-a koje su 2015. godine otvorene u Severnoj Mitrovici, Gnjilanu i Prizrenu funkcionišu sa po samo jednim službenikom, ograničavajući svoj posao uglavnom na prikupljanje žalbi. Pored toga, ove kancelarije su nedovoljno opremljene i nemaju službena vozila.

Policijski inspektorat Kosova (PIK) je izvršna agencija osnovana pod Ministarstvom unutrašnjih poslova. Ona je nezavisna od PK i zadužena je za obezbeđivanje odgovorne, demokratske i transparentne policijske službe. PIK istražuje službenike PK koji su navodno bili učestvovali u krivičnim delima ili disciplinskim incidentima visokog profila, kao što su korupcija ili povreda ljudskih prava. Dok je ova agencija trebalo da bude u potpunosti funkcionalna od juna 2011. godine, PIK se još uvek suočava sa brojnim izazovima u postizanju svoje potpune funkcionalnosti.

Operativni kapacitet PIK-a umnogome zavisi od njegove saradnje sa PK, tužilaštvom i pravosuđem. Unapređenje koordinacije sa tim institucijama bila je jedna od osnovnih delatnosti PIK-a. Međuinstitucionalna saradnja između PIK-a i PK je oduvek bila izazovna i relativno loša. Nedavni primer toga je njihovo neslaganje oko grupe od 59 policajaca uhapšenih u decembru 2016. godine, osumnjičenim za zloupotrebu dužnosti i podmićivanje. U ovom slučaju PK je nije bila spremna da odmah preduzme disciplinske mere protiv komandira četiri dotične stanice policije u kojima su ti policajci bili zaposleni. PK je najzad u martu 2017. godine premestila četiri visoka službenika iz tih stanica, ali tek nakon što je međunarodna zajednica intervenisala po tom pitanju. Takođe je uopšte zabrinjavajuća činjenica da PK nije spremna da podeli informacije o odmazdi nad službenicima koji su, kao ishod istrage koju je sproveo PIK, proglašeni krivim na sudu. U međuvremenu, saradnja PIK-a sa tužilaštvom i sudstvom još uvek nije na poželjnom nivou. Tužioci nisu spremni da pokreću slučajeve naročito protiv visokih službenika PK, dok je sa druge strane broj presuda koje sudovi donose na osnovu istraga PIK-a nizak. Stoga, sudovi treba da predmetima PIK-a daju više prioriteta nego što su to činili do sada i

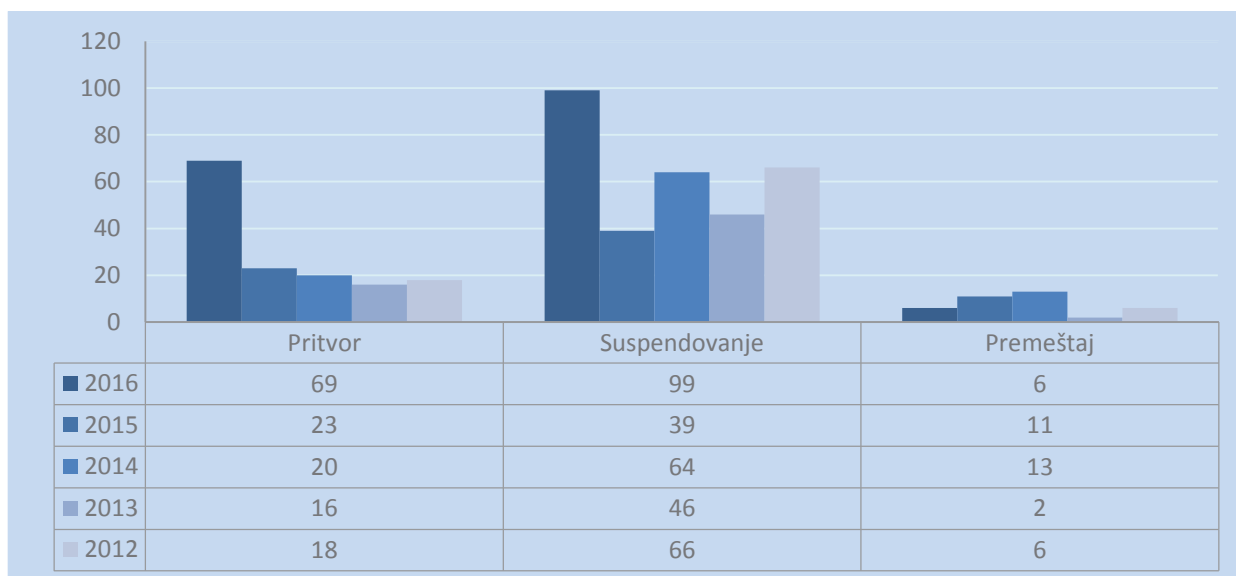
¹ Administrativno uputstvo (AI) br. 15/2015 (Ministarstvo unutrašnjih poslova) o procedurama koje se odnose na rad zaposlenih i kriterijume zapošljavanja u PIK-u, kao i AU br. 02/2011 o Unutrašnjoj organizacionoj strukturi PIK-a.

posebno se treba usredsrediti na krivična dela počinjena od strane policijskih službenika i na smisleno sprovođenje presuda.

Postupak izmene *Zakona o Policijskom inspektoratu Kosova* i dalje je u zastoju. Predložene izmene su prvobitno imale za cilj regulisanje i izmenu niza odredbi i funkcija predviđenih zakonom, posebno o vrstama zapošljavanja unutar PIK-a. Iako je PIK predložio nove izmene u skladu sa preporukama EULEX-a, koje je prihvatilo i Ministarstvo unutrašnjih poslova, nacrt zakona nije uključen u zakonodavni program vlade za 2017. godinu. Ovaj zastoj dodatno komplikuje proceduru *nacrta Zakona o penziji za policijske službenike Policije Kosova i zaposlene u Policijskom inspektoratu Kosova sa policijskim ovlašćenjima*, pošto ova dva zakona treba uskladiti.

Prepoznavši potrebu za podizanjem javne svesti o PIK-u, agencija je u saradnji sa univerzitetima i nevladinim organizacijama u opštinama na severu Kosova, u Gnjilanu i Prizrenu održala radionice i okrugle stolove, na kojima je objasnila ulogu i zadatke PIK-a, njegove mehanizme za podnošenje žalbe i prava javnosti. Ovi događaji su imali za cilj da javnosti pomognu da bolje razume mandat PIK-a, za koji se često pogrešno misli da je deo PK, a ne nezavisna struktura pod Ministarstvom unutrašnjih poslova.

Prema godišnjem izveštaju PIK-a za 2016. godinu, evidentirane su 1362 žalbe o mogućem kršenju dužnosti od strane policije, što je za 9.2% više u odnosu na 2015. godinu. Očekuje se da će usled nedavnih događaja podizanja javne svesti širom Kosova ovaj broj za 2017. godinu biti viši. Što se tiče primljenih žalbi PIK je preduzeo sledeće mere: 69 pritvora, 99 preporuka za suspendovanje i šest preporuka za premeštaj (vidi dole prikazani grafikon). Najčešće vrste slučajeva koji su bili pod istragom povezani su sa ugrožavanjem saobraćaja, zloupotrebom službene dužnosti ili ovlašćenja i nanošenjem lakih telesnih povreda.

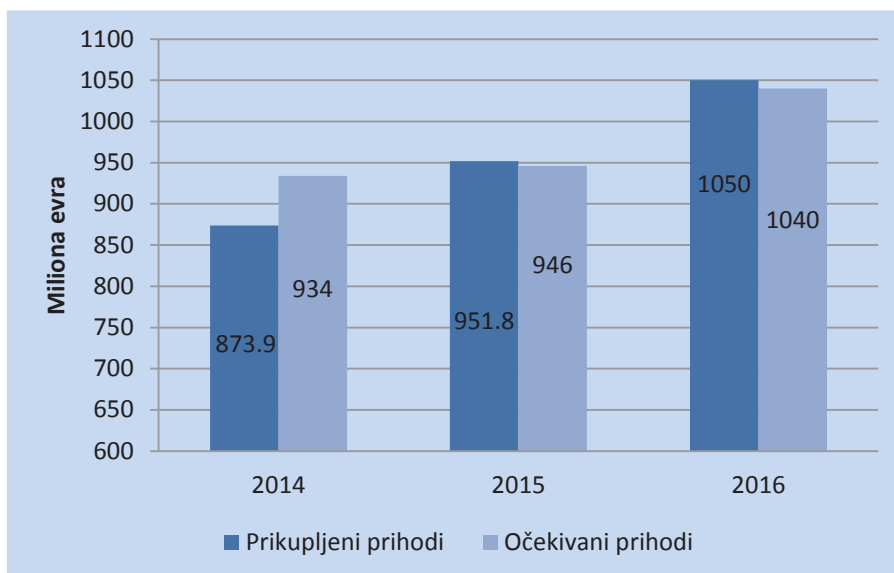

Grafikon: Mere i preporuke PIK-a, 2012-2016

CARINA KOSOVA & GRANIČNA POLICIJA KOSOVA

Carina Kosova je u 2016. godini zabeležila novi rekord u prikupljanju prihoda, za 8.4% više u odnosu na 2015. godinu i nešto iznad ciljanog iznosa od 1.04 milijarde evra za 2016. Godinu, koji je postavila Vlada

Kosova. Prikupljanje prihoda je tokom prve polovine 2017. godine nastavilo da prevazilazi očekivanja, sa porastom od 3.8% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo dostignuće se uglavnom pripisuje uvođenju novih reformi, unapređenim procedurama koje su bolje usklađene sa primenljivim zakonima i nizom mera protiv korupcije u Carini Kosova. Ovaj rekord u prikupljanju prihoda je još više vredan pomena kada se

Grafikon: Prikupljanje prihoda tokom perioda od tri godine

uzme u obzir da je Carina Kosova 2016. godine izgubila

ukupno 48 miliona evra zbog potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju² i drugih odluka o fiskalnim politikama.

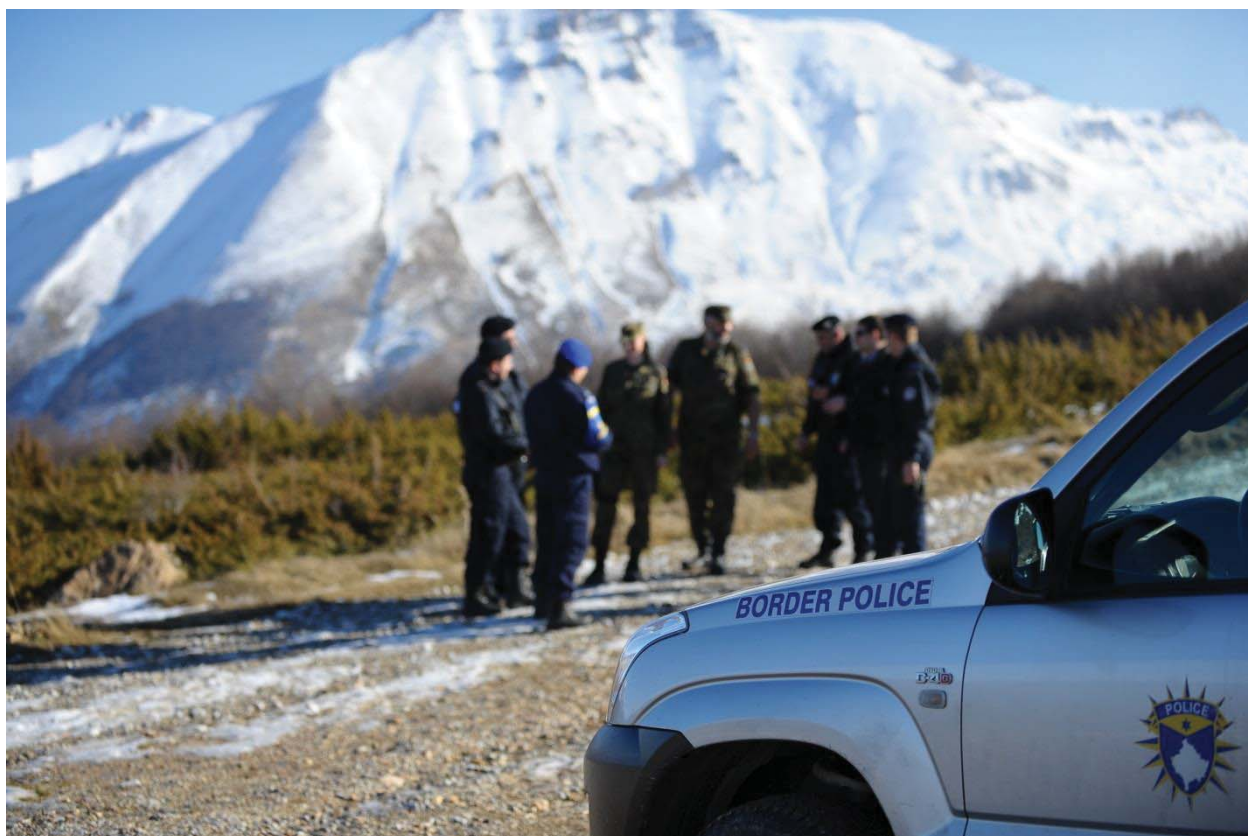
Odeljenje Carine Kosova za sprovođenje zakona sa svojim jedinicama protiv krijumčarenja, obaveštajnim i istražnim jedinicama, nastavilo je da daje pozitivne rezultate. Tokom 2016. godine Carina Kosova je podnela 80 krivičnih prijavi protiv 164 lica za carinske prekršaje (izbegavanje plaćanja uvoznih dažbina u iznosu od ukupno 2,5 miliona evra) i otkrila je više od 350 kilograma narkotika. Zabeleženi su i zaplena robe, kao što su 7,5 milion cigareta, 200 kilograma duvana, 300 slot mašina, 30 vozila (mnoga od njih sa falsifikovanim registarskim tablicama), kao i nekoliko detekcija vatrenog oružja. Pored toga, Carina Kosova je razbila tri organizovane kriminalne grupe, koje su obuhvatale 70 lica. Carina Kosova, PK i Poreska uprava Kosova su sprovele zajedničke operacije, pokazujući značajno unapređenje u radnim praksama i profesionalizmu, naročito Odeljenja Carine Kosova za sprovođenje zakona. Pored toga, zajednički rad koji se preduzima sa PK je pozitivan pokazatelj međuagencijske saradnje u borbi protiv prekograničnog i organizovanog kriminala.

²Predviđeno je da se Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju sukcesivno uspostavi slobodna trgovina između Kosova i zemalja članica EU. Kao direktna posledica toga predviđeno je da se carinski prihodi smanje godišnje tokom petogodišnjeg perioda.

Značajna dostignuća u oblasti upravljanja granicom na Kosovu ostvarena su u kontekstu međunarodnih odnosa: Carina Kosova je postala najnoviji član Svetske carinske organizacije (181. član) u martu 2017.

FRONTEX je Evropska agencija za zaštitu granica i obale, ovlašćena da promoviše, koordinira i razvija upravljanje evropskim granicama u skladu sa Poveljom EU o osnovnim pravima i konceptom Integrisanog upravljanja granicom.

godine. Pored toga, nakon potpisivanja Radnog sporazuma o uspostavljanju operativne saradnje između FRONTEX-a i Kosova u maju 2016. godine, FRONTEX je pozvao predstavnike Granične policije Kosova da učestvuju u zajedničkim operacijama kao posmatrači. U martu i aprilu 2017. godine, Granična policija Kosova je za zajedničku operaciju rasporedila dva službenika kao posmatrače sa FRONTEX-om na spoljnoj granicu EU, a pored toga dva pripadnika Granične policije sa Prištinskog međunarodnog aerodroma raspoređena su kao posmatrači na dva međunarodna aerodroma u EU (u Beču i Ljubljani).

PRAVOSUĐE

NADGLEĐANJE ODABRANIH KOSOVSKIH PREDMETA

EULEX je nadgledao predmete odabrane kroz tri različita kanala: (1) 199 predmeta koje je EULEX predao lokalnim kolegama od jula 2016. do juna 2017. godine; (2) 10 predmeta u kojima je EULEX-u podnesena spoljna žalba; (3) 38 predmeta odabranih na osnovu tematskih pitanja (rod, zločini iz mržnje, PIK). Ovi

Određeni predmeti koji od 2014. godine nisu u nadležnosti EULEX-a ili se smatraju ograničeno osetljivim, preneti su sa sudija i tužilaca EULEX-a na kosovske nadležne organe. U cilju podrške kosovskim vlastima u održavanju kvaliteta postupaka i nezavisnosti pravosuđa, EULEX je imao zadatak da prati neke (ne sve) predmete širom Kosova.

predmeti su nadgledani u sedam Osnovnih sudova koji se nalaze u Prištini, Prizrenu, Mitrovici, Uroševcu, Đakovici, Gnjilanu, Peći i u nekoliko odeljenja sudova i Apelacionom sudu.

EULEX savetnici su tokom nadgledanja dokumentovali određene izazove i nepravilnosti koji utiču na sektor vladavine prava na Kosovu i koji se stalno ponavljaju bez obzira na vrstu predmeta, instancu suda ili region.

Glavni izazov ostaje odugovlačenje sudskih postupaka. Ova odugovlačenja se dešavaju iz više razloga, uključujući sledeće: predmeti se sporo dodeljuju; sudovi ne uspevaju da zakažu ročišta u roku od 15 dana – ili u potpunosti odlažu zakazivanje ročišta; ročišta

se odlažu zbog odsustva advokata ili zbog zamene tužilaca u poslednjem trenutku; forenzički eksperti odlažu svoje izveštaje bez objašnjenja; veštaci ne prisustvuju raspravama; sudije i tužioci se rotiraju (zbog unapređenja ili iz drugih razloga) i predmeti se neprestano predaju bez ikakvog napretka; i onda kada se predmeti odlažu iz tehničkih razloga. Kada je reč o krivičnim predmetima duža odlaganja dovode do isteka roka zastarevanja i kao posledica toga predmeti se zatvaraju bez donošenja presuda. Na ovaj način se stvara nepoželjna situacija koja se najbolje može sažeti rečima “zakasnela pravda je uskraćena pravda”.

Još jedan uporan problem čine loše održavani sudski registri, što stvara probleme u pronalaženju predmeta. Primera radi, jednom prilikom su u pisarnici Osnovnog tužilaštva u Prištini EULEX savetnici uspeli da pronađu samo 3 od 51. predmeta koje je Specijalnog tužilaštvo misije EULEX Kosovo (STK) nedavno predalo svojim lokalnim kolegama. Štaviše, nedosledna paginacija stranica i strukturiranje predmetnih spisa mogu stvoriti prostora za nezakonite manipulacije dokumentacijom. Dodatni izazov stvara praksa po kojoj predmeti dobijaju novi broj prilikom vraćanja na ponovno suđenje što dovodi do veštačkog povećanja broja nerešenih predmeta, a samim tim i ukupnog broja zaostalih predmeta.

U određenim prilikama, savetnici su primetili nedostatak prostora u sudskim prostorijama za sam sud i širu javnost, kao i nedostatak potrebnog nameštaja. Takav neadekvatan prostor i oprema mogu ometati efikasnost i sprovođenje pravde. Ipak, treba napomenuti da je SSK – u saradnji sa međunarodnim partnerima – u poslednjih nekoliko godina uložio znatne poboljša i/ili zameni neadekvatne prostorije, na primer izgradnjom novih objekata za Osnovni sud u Uroševcu i Đakovici. Teška situacija sa objektima u regionu Mitrovice ostaje nerešeno pitanje.

Stalni razlog zabrinutosti predstavlja sistematsko kršenje *Zakona o upotrebi zvaničnih jezika* u sudskim postupcima, kada sudovi ne pružaju adekvatne usluge prevođenja za stranke koje ne govore albanski jezik. To dovodi do situacija gde se strankama daju dokumenti na jeziku koji one ne razumeju ali se uprkos tome od njih traži da ga potpišu.

Poseban problem predstavlja neadekvatno postupanje sa potencijalnim zločinima iz mržnje. Krivični zakonik Kosova sadrži posebnu odredbu za zločine iz mržnje kao otežavajući oblik drugih krivičnih dela; međutim, tužilački i sudski organi nerado uzimaju u obzir mržnju kao motiv krivičnog dela i kao rezultat toga imamo da se potencijalni zločini iz mržnje ne registruju kao takvi, što dovodi do pogrešnih statistika.

I na kraju, sektor vladavine prava karakteriše loša koordinacija među njegovim ključnim institucijama (na primer, policija i tužilaštvo) i nedovoljan broj administrativnog i drugog pomoćnog osoblja u sudovima i tužilaštvima.

Porodica zemalja EU održava blisku komunikaciju sa relevantnim institucijama vladavine prava kao što su Ministarstvo pravde, Sudski savet Kosova (SSK) i Tužilački savet Kosova (TSK), u cilju prevazilaženja ovih izazova. Sa pozitivne strane treba napomenuti da su lokalni organi obradili prenete predmete ratnih zločina u najkraćem roku i prema najvišim standardima.

SUDSKI SAVET KOSOVA & TUŽILAČKI SAVET KOSOVA

Tokom perioda obuhvaćenog ovim izveštajem, oba ova saveta suočavala su se sa brojnim izazovima vezanim za ispunjenje svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti. I SSK i TSK trebaju poboljšati svoje kapacitete i resurse kako bi funkcionisali potpuno nezavisno i na taj način efikasno umanjili utiske o mešanju u rad pravosuđa. Ipak, može se konstatovati napredak. Primera radi, u januaru 2017. godine stupila je na snagu *Uredba o sekretarijatu TSK-a*, kojom su odvojene funkcije Kancelarije glavnog

SSK i TSK su zaduženi da osiguraju postojanje nezavisnog, profesionalnog i nepristrasnog sudskog i tužilačkog sistema. Oba saveta deluju nezavisno od izvršne vlasti – što predstavlja meru preduzetu u nameri da se osigura nezavisnost pravosuđa. SSK i TSK su odgovorni za upravljanje celokupnim pravosudnim sistemom.

državnog tužioca i TSK-a. Iako je ostvaren napredak, naročito kada je u pitanju TSK, neophodni su dodatni naponi kako bi se unapredila institucionalna održivost oba saveta.

Tokom perioda obuhvaćenog ovim izveštajem SSK je sproveo zapošljavanje sudija za Osnovne sudove (popunjena su 53 od 61 objavljenog radnog mesta) i završio imenovanje pet predsednika sudova, dok je TSK obavio zapošljavanje 25 tužilaca za Osnovna tužilaštva, imenovanje sedam glavnih tužilaca Osnovnih tužilaštava, glavnog tužioca KSTK-a i Apelacionog tužilaštva, i pokrenuo novi postupak odabira dodatnih 18 tužilaca na nivou Osnovnog tužilaštva u junu 2017. godine. Pored toga, TSK je u martu 2017.

godine unapredio troje tužilaca u KSTK-u. Tokom zapošljavanja novih sudija za osnovne sudove, SSK se suočio sa izazovom nedovoljnog broja kandidata i te je primenio meru retroaktivnog spuštanja praga na kvalifikacionom testu za sudije. Ova mera je kasnije poništena po savetu zemalja članica EU, kako se ne bi ugrozili integritet i transparentnost procesa izbora. TSK je sa druge strane uspešno upravljao celokupnim procesima zapošljavanja.

Takođe su obavljani i postupci izbora predsednika vrhovnog suda i Apelacionog suda tokom perioda obuhvaćenog ovim izveštajem, na čije su rezultate podnesene žalbe Ustavnom sudu. Ovo predstavlja značajan napredak u procesu odabira kandidata za rukovodeće pravosudne funkcije. U junu 2017. godine Ustavni sud je proglasio neustavnim postupak izbora predsednika Vrhovnog suda, i zahtevao od SSK-a da izmeni postupak kako bi se garantovalo da se prilikom samog postupka izbora mora pridržavati principa jednakosti, zasluga, transparentnosti i otvorenosti. SSK bi uvažavanjem presuda poboljšao javnu percepciju o postupku izbora. S obzirom na to da oba saveta primenjuju isti postupak izbora za mnoge rukovodeće funkcije, ova odluka može uticati na sve buduće postupke izbora, dodatno unapređujući nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa.

Važan korak u povećanju odgovornosti sudija i tužilaca bila je izrada nacrtu *Zakona o disciplinskoj odgovornosti sudija i tužilaca*.

Oba saveta rade na usvajanju podzakonskih akata, tj. propisa, u skladu sa zahtevima EU postavljenim u "Pravosudnom paketu 2015". TSK je uspeo da izradi nacрте svih propisa zahtevanih ovim paketom. SSK tek treba da usvoji jedan broj propisa, od kojih su u vreme pripreme ovog izveštaja većina još uvek bili u

postupku izrade. Oba saveta nastavljaju da proaktivno pronalaze oblasti kojima su potrebni podzakonski akti i nastavljaju da usvajaju relevantne propise izvan "Paketa pravde 2015".

Komisije za normativna pitanja oba saveta i njihovi sekretarijati (koji su zaduženi za izradu nacrt propisa) trebaju unaprediti kapacitete svog osoblja, kako bi mogli nezavisno izrađivati podzakonske akte zadovoljavajućeg kvaliteta i u skladu sa međunarodnim standardima. Nadalje, efikasna primena već usvojenih propisa od strane SSK-a i TSK-a traži posebnu pažnju.

Izmene "Pravosudnog paketa 2015" zahtevaju duboke strukturne reforme kojima je osporen proces postizanja pune institucionalne održivosti oba saveta. Na primer, gotovo potpuna izmena članstva SSK-a i TSK-a 2016. godine i predsedavajućih i direktora sekretarijata ove dve institucije (nakon usvajanja novog regulatornog okvira i isteka mandata članova SSK-a) dovela je do poteškoća, i kao neželjenog efekta, do gubitka institucionalne memorije institucionalnih procesa, procedura, standarda i praksi stečenih tokom prethodnog mandata. Oba saveta su preduzela mere za prevazilaženje ovog problema. Funkcionišući sa samo 10 članova, TSK se i dalje suočava sa mogućim nedostatkom kvoruma od devet, usled činjenice da još uvek čeka da Skupština Kosova imenuje tri člana izvan tužilaštva. I SSK i TSK se suočavaju sa nedostatkom budžetskih sredstava. Shodno tome, kako bi na efikasan način iskoristio dodeljeni budžet, TSK je izmenio administrativnu direktivu o troškovima reprezentacije.

Pozitivno je to što se takođe može konstatovati da je TSK poboljšao svoj proces planiranja primenom prakse planova rada na svim nivoima. Ova u potpunosti lokalno pokrenuta inicijativa dala je značajan podstrek TSK-u koji je do juna 2017. godine sproveo 30% planiranih aktivnosti. Pored toga, TSK je osnovao *ad hoc* odbore i jedinice za rešavanje prioriternih krivičnih dela (tj. korupcije, privrednog kriminala) i obezbedio opremu za prevod i video-konferencije u gotovo svim tužilaštvima³.

---

³ Izuzev Osnovnog tužilaštva u Đakovici i Osnovnog tužilaštva u Mitrovici.

USVOJENI PROPISI⁴

SSK

- o premeštaju i raspoređivanju sudija
- o izmenama i dopunama propisa o oceni rada sudija
- o izmenama i dopunama propisa o postupku izbora, imenovanja, ocene, suspendovanja i razrešenja sa funkcije sudija predsednika i nadzornih sudija
- o izboru, imenovanju i razrešenju sa dužnosti direktora Sekretarijata SSK-a
- o unifikaciji sudskih taksi
- o izmenama i dopunama propisa o procedurama o ulozi i mandatu Upravnog odbora projekta ISUP

TSK

- o disciplinskim postupcima za članove TSK-a
- o imenovanju glavnih tužilaca
- o unutrašnjoj organizaciji aktivnosti i sistematizaciji poslova u Sekretarijatu TSK-a
- o izmenama i dopunama propisa o izboru predsedavajućeg i zamenika predsedavajućeg Saveta
- o izmenama i dopunama propisa o Upravnom odboru Projekta IKT-ISUPU
- o Odboru za upravljanje tužilaštvima
- o klasifikaciji informacija
- o Odboru za budžet, finansije i osoblje

PROPISI TRENUTNO U IZRADI

SSK

- o sudijama porotnicima
- o izmenama i dopunama propisa o unutrašnjoj organizaciji sudova
- o izmenama i dopunama propisa o postupcima izbora, imenovanja, ocene rada, suspendovanja i razrešenja sa funkcije predsednika sudija i nadzornih sudija
- o angažovanju službenika, tehničke podrške i drugim postupcima neophodnim za sprovođenje mandata Poverenika
- o Generalnoj skupštini Vrhovnog suda
- o Skupštini predsednika sudova
- o politikama i standardima za obuku sudija, sudija porotnika i drugog sudskog osoblja;

TSK

- o arhivi
- o pristupu javnim dokumentima
- o premeštaju, čuvanju i raspodeli poverljivih informacija
- o zaštiti ličnih podataka

⁴ Pokriva period od jula 2016. do juna 2017. godine i ne ograničava se na propise koji proizilaze iz Pravosudnog paketa 2015.

POSEBNA KOMORA VRHOVNOG SUDA

Posebna komora Vrhovnog suda (PKVS) je nastavila da rešava predmete u mešovitim sudskim većima u kojima domaće sudije čine većinu. Od jula 2016. do juna 2017. godine PKVS je rešila 2182 predmeta, što je sličan rezultat stopi donošenja presuda u prethodnim godinama. PKVS je u međuvremenu uspela da uspostavi ravnotežu između prijema potraživanja i presuda u postupku ili proceduralnih odluka. Ovo je bio izazov sa kojim se ona suočavala od 2013. godine, kada joj je obim rada drastično povećan zbog ogromnog broja dolaznih potraživanja u predmetima likvidacije. Međutim, pošto Komora i dalje svakodnevno prima nova potraživanja, broj zaostalih predmeta ostaje visok (21001 potraživanja od juna 2017. godine).

PKVS se bavi pitanjima vezanim za privatizaciju, uključujući potraživanja vezana za privatizaciju društvenih preduzeća, koju sprovodi Kosovska agencija za privatizaciju (KAP). Neka od tih potraživanja uključuju imovinu vrednu više miliona evra.

PKVS je ostvarila značajan napredak u rešavanju problema zaostalog prevoda, koji je u navedenom periodu smanjen za 70%, zahvaljujući strukturnim promenama u jezičkoj jedinici EULEX-a, kao i angažovanju spoljnih usluga prevođenja za prevod zaostalih dokumenata. Do sredine 2017. godine ostalo je 5068 strana za prevod (albanski, srpski i engleski).

PKVS je po preporuci Ombudsmana odgovorila na zahteve o tome kako unaprediti rad Suda. Pored toga, osoblju PKVS podeljen je upitnik sa ciljem da se identifikuju prepreke unutar Suda i izradi strategija za povećanje efikasnosti u svakodnevnom upravljanju predmetima i procesuiranju predmeta. S tim u vezi formirana je radna grupa za koju se očekuje da će uskoro početi sa radom. Sudije EULEX-a nastavile su da pružaju podršku lokalnim kolegama, koji od restrukturiranja EULEX-ovog mandata 2014. godine postepeno preuzimaju nadležnosti.

Potencijalno postepeno povlačenje EULEX-a iz PKVS zahteva opsežnu diskusiju i doslednu tranzicionu strategiju, kojom bi se ukazalo i na neophodne izmene Zakona o PKVS i nedostatak kvalifikovanih lokalnih kandidata. Sudije EULEX-a spremne su da se angažuju u relevantnoj radnoj grupi koju vodi Ministarstvo pravde i da svoju stručnost stave na raspolaganje.

Postoji hitna potreba za poboljšanjem rada pisarnice, koja hitno treba da otpočne primenu odgovarajućeg i održivog sistema upravljanja predmetima. Predmetne spise je teško pronaći u prostorijama pisarnice, a dostupni predmetni spisi – između ostalog – i dalje podležu nedoslednom upravljanju predmetima i nedostatku odgovarajuće paginacije. Štaviše, Kosovska agencija za privatizaciju (KAP) često ometa sudski postupak, što izaziva zabrinutost uzimajući u obzir da je KAP obično stranka u postupcima potraživanja. Stoga, postoji stalna potreba da se sprovede razdvajanje nadležnosti. Na kraju, pitanje nedovoljnog pravnog i stručnog obrazovanja na Kosovu i dalje predstavlja izazov za PKVS, jer mnogi pravni stručnjaci nemaju pravni kapacitet i neophodne veštine da, s jedne strane, kompetentno zastupaju svoje klijente, i da, sa druge strane, na zakonit način procesuiraju i rešavaju predmete.

ŽALBENO VEĆE KOSOVSKE AGENCIJE ZA IMOVINU

Žalbena veće Kosovske agencije za imovinu (KAI) nastavilo je da rešava žalbe, rešivši tokom perioda koji pokriva ovaj izveštaj ukupno 160 predmeta. U skladu sa novim mandatom EULEX-a, Žalbena veće KAI počelo je da rešava predmete u mešovitim većima u kojima većinu čine lokalne sudije (jedan sudija iz

Žalbena veće KAI je deo Vrhovnog suda i bavi se žalbama na odluke koje je donela KAI u sporovima koji se odnose na privatnu imovinu. Žalbena veće KAI bavi se samo privatnom i nepokretnom imovinom koja je izgubljena tokom i usled sukoba 1999. godine. Većinu žalbi čine sporni predmeti između različitih etničkih grupa (kosovskih Albanaca/kosovskih Srba).

EULEX-a i dvoje lokalnih sudija), sa lokalnim predsedavajućim sudijom. Ukupan broj sudija EULEX-a smanjen je na dva. Pošto broj lokalnih sudija nije povišen u skladu sa tim, to je uticalo na efikasnost Žalbenog veća KAI, koje više nije bilo u mogućnosti da radi u dva veća istovremeno. Veće nastoji da održi dosadašnji tempo donošenja presuda i ulaže velike napore na smanjenje broja nerešenih žalbi, koji od juna 2017. godine iznosi 281.

Lokalni predsedavajući sudija je trebalo da se penzionise početkom jula 2017. godine. Iako ovo radno mesto još nije popunjeno, vršilac dužnosti predsednika Vrhovnog suda imenovao je troje sudija koji će privremeno zameniti penzionisanog sudiju po mesečnoj rotaciji sve dok se ovo radno mesto ne popuni.

Jedan od neizvesnih izazova koji predstoji Žalbenom veću KAI jeste činjenica da se oko 1236 prvobitnih odluka KAI (na koje stranke mogu podneti žalbu Žalbenom veću KAI) ne mogu dostaviti zbog toga što su se mnogi Srbi iselili sa Kosova. Iako se ovo veće bavi veoma specifičnom vrstom imovinskih sporova ograničenih na jedan sukob (konkretnije period od februara 1998. do juna 1999. godine), ono će možda morati da funkcioniše sve dok se ne dostave sve prvobitne odluke KAI. Prema tome, kako bi se priveli kraju svi imovinski sporovi vezani za sukob 1999. godine, potrebno je uspostaviti mehanizam kojim bi se locirale stranke u žalbenim postupcima i dostavile odluke.

KAZNENO-POPRAVNA SLUŽBA KOSOVA

Kazneno-popravna služba Kosova (KPSK) je ostvarila mali napredak u svom razvoju ka standardima EU, jer je u svom radu i dalje ometaju stalna uplitanja. Povlašćivanje zatvorenika visokog profila, neadekvatna ocena i kategorizacija zatvorenika, kao i radikalizacija zatvorenika i dalje predstavljaju velike izazove. U međuvremenu, ostvaren je određeni napredak u poboljšanju pratnje zatvorenika i pravilnog smeštaja zatvorenika u kazneno-popravne ustanove.

Povlašćeno postupanje sa zatvorenima visokog profila i dalje je jedan od glavnih problema u kazneno-popravnoj službi. Zatvorenima visokog profila se omogućuju bolji zatvorski uslovi, česta kućna i vanredna odsustva, dodatne porcije obroka u poređenju sa drugim zatvorenima, i kategorišu se na vanstandardne načine koji njima odgovaraju. Postupci opaženi u ponovljenom odobravanju dužih hospitalizacija kao i u jednom slučaju obustavljanja kazne iz zdravstvenih razloga – konkretnije u slučaju jednog zatvorenika visokog profila – razlog su za ozbiljnu zabrinutost. U tom pogledu konstatovano je poboljšanje nakon što je nova ministarka pravde preuzela dužnost u avgustu 2016. godine, pošto je odmah povukla svih osam obustava kazni odobrenih iz zdravstvenih razloga, koje je nasledila od prethodne uprave. Nadalje, krajem maja 2017. godine stupile su na snagu izmene *Zakona o izvršenju krivičnih kazni*, kojima je nadležnost za donošenje odluka o obustavljanju kazni iz zdravstvenih razloga prenet sa Ministarstva pravde na pravosuđe. Iako se izmenjenim zakonom ograničava mogućnost političkog uplitanja, EULEX će nastaviti sa svojim aktivnostima nadgledanja, kako bi sprovođenje odluka bilo pravično i jednako za sve zatvorenike.

Postupak kategorizacije zatvorenika je i dalje manjkav jer se sprovodi uglavnom na osnovu vidljivog ponašanja i nedostatka dodatnih optužbi. Uredba o kategorizaciji zatvorenika se i dalje krši jer se ne posvećuje dovoljno pažnje krivičnom dosijeu zatvorenika. Na taj način im se omogućuje da i tokom služenja kazne zatvora nastave svoje kriminalne aktivnosti i da politički utiču na ostale zatvorenike, kazneno-popravno osoblje i spoljne stranke. KPSK takođe nije bila u mogućnosti da pravilno kategorizuje nijednog zatvorenika visokog profila bez spoljnog pritiska međunarodne zajednice. Čak i kada je kategorizacija pravilno sprovedena, zatvorenima visokog profila je nakon nekog vremena ponovo spušten stepen tokom periodičnih revizija usled kontinuiranog političkog pritiska na KPSK. Smanjenje stepena opasnosti po bezbednost za dvojicu zatvorenika visokog profila u januaru i aprilu 2017. godine – protivno preporuci EULEX-a – predstavljaju nedavne primere ovoga.

Radikalizacija zatvorenika je zabrinjavajuća pojava među zatvorenima smeštenim u ustanovama KPSK, jer osuđeni teroristi i radikalizovani zatvorenici vrše uticaj na druge zatvorenike. Opasnost od širenja radikalizacije najveća je u Kazneno-popravnom centru Dubrava, jer zatvorenici imaju dosta mogućnosti za druženje i zajednički rad. Imajući u vidu da je to popravna ustanova, stepen kontrole nad zatvorenima je niži nego u pritvornim centrima ili u Zatvoru visoke bezbednosti u Podujevu. KPSK je na ovaj problem odgovorila razmeštanjem jednog broja radikalizovanih zatvorenika u odvojene paviljone u cilju smanjenja kontakta i uticaja na druge zatvorenike, kao i sprovođenjem racija u cilju oduzimanja

osetljivih materijala. Iako je KPSK pokazala ozbiljan pristup rešavanju ovog problema, neophodna je dalja podrška kako bi se održalo sprovođenje mera deradikalizacije u ustanovama KPSK.

KPSK je preduzela ozbiljne mere u oblasti pratnje zatvorenika, pošto se osoblje doslednije pridržavalo pravila i propisa. Međutim, i dalje su prisutni brojni bezbednosni nedostaci i nepravilnosti. I dalje zabrinjava nepravilno korišćenje plavih svetla, opasna vožnja, nekorišćenje sigurnosnih pojaseva i loše tehničko stanje vozila koja se koriste za pratnju. U međuvremenu, službenicima pratnje je potrebna nova obuka o upotrebi sile i vatrenog oružja, kao i obuka o prvoj pomoći. Potrebno je više rada u vezi sa pravilnim rukovanjem zdravstvenim dosijeima i uzorcima za analize, zakazivanjem pregleda kod lekara unapred, određivanjem odgovornosti medicinskog i kazneno-popravnog osoblja tokom bolničkih pratnji, unapređenjem priprema i planiranja pratnji i dodeljivanjem više sredstava za njihovo sprovođenje. Ovo se takođe odnosi i na obezbeđenje koje se pruža hospitalizovanim zatvorenicima. Imajući u vidu da se novoopremljene sigurnosne prostorije na bivšem Psihijatrijskom odeljenju Univerzitetskog kliničkog centra Kosova ne koriste zbog nespremnosti medicinskog osoblja, KPSK je dužna da pruži obezbeđenje u redovnim bolničkim odeljenjima sa velikim prisustvom KPSK, kako bi sprečila bekstvo zatvorenika.

Raspoređivanjem petoro zatvorenika (dvoje kosovskih Srba, jednog Crnogorca, jednog građanina Bosne i jednog građanina Srbije) u Zatvor visoke bezbednosti u Podujevu novembra 2016. godine, KPSK je napravila korak napred ka adekvatnom raspoređivanju zatvorenika u skladu sa ocenom o opasnosti i potrebama. Međutim, reintegracija članova osoblja i zatvorenika Albanaca sa Kosova u Pritvorni centar u Mitrovici i dalje je u zastoju.

Institut za sudsku medicinu (ISM) je zadužen za pružanje ekspertize u oblasti sudske medicine i medicinske istrage smrti veštačenjem. To obuhvata potragu za licima nestalim usled sukoba 1999. godine,⁵ ekshumaciju posmrtnih ostataka i vraćanje posmrtnih ostataka njihovim porodicama.

Do kraja perioda koji ovaj izveštaj obuhvata, 1659 lica se i dalje vodilo kao nestalo usled sukoba. ISM intenzivno radi na lociranju i identifikaciji oblasti u kojima bi se mogla pronaći preostala tela. Od jula 2016. do juna 2017. godine izvršena su iskopavanja na 17 lokacija na Kosovu. Devet terenskih operacija dovelo je do otkrivanja 16 slučajeva ljudskih posmrtnih ostataka ekshumiranih na različitim lokacijama. Poslednja procena lokacije u Kizevku u Srbiji završena je u junu 2017. godine. Kao rezultat ovih procesa, tokom perioda pokrivenog ovim izveštajem identifikovano je osam lica.

ISM se i dalje suočava sa poteškoćama u postizanju svoje pune funkcionalnosti, kako na strateškom tako i na operativnom nivou. Ostvaren je određeni napredak na strateškom nivou: nakon usvajanja *Zakona o sudskoj medicini* u martu 2016. godine, Odeljenje za sudsku medicinu (koje je tada bilo u okviru Ministarstva pravde) je postalo Institut za sudsku medicinu. To je bio korak napred u izgradnji nezavisne agencije, čiji bi rad bio slobodan od nepotrebnih uplitanja. Nakon toga je usledila izrada podzakonskih akata koje tek treba finalizovati i usvojiti. Još dosta toga treba uraditi kako bi se ISM ojačao kao institucija, uključujući transparentan i zaslužen izbor novog direktora, uz dobijanje preko potrebne povišice budžeta, kao i finalizovanje i sprovođenje nove organizacione strukture u skladu sa nedavnim zakonskim izmenama.

Na operativnom nivou kapacitet osoblja je ostao nizak. Napori na jačanju unutrašnjih kapaciteta instituta ostvareni su putem unutrašnje i spoljne obuke. Na primer, dvoje forenzičkih antropologa pohađali su praktičnu obuku koju je održao EULEX o predmetima povezanim sa terenskim radom, dok su dvoje pripadnika osoblja učestvovala u onlajn teoretskoj obuci o osnovama forenzičke antropologije, koju je održao Univerzitet Lester. Institut se suočava sa poteškoćama u naporima da smanji izrazito veliki broj

Iskopavanja su obavljena u Prizrenu, Prištini, Severnoj Mitrovici, Leposaviću, Glogovcu, Zubinom Potoku, Kačaniku, Dečanima, Mališevu, Klini i Srbici.

Statistike o nestalim licima

- Ukupan broj aktivnih predmeta: 1659
- Ukupan broj prijavljenih nestalih lica: 1395
- Broj predmeta u kojima su lica prijavljena mrtvim, ali tela nedostaju: 264

Podela po polu: Ženski 266; Muški 1393

Ukupan broj lica za koja je članovi porodice otvorili Zahtev za traženje pri Međunarodnom komitetu Crvenog krsta: 6055

*Informacije predstavljene u ovom polju preuzete su od Međunarodnog komiteta Crvenog krsta u julu 2017. godine.

⁵ Mandat ISM pokriva period od 1. januara 1998 – 31. decembra 2000. godine.

nezavršenih obdukcioničkih izvještaja i izvještaja o kliničkom ispitivanju, ugrožavajući time napredak krivičnih istraga zbog nedostatka neophodnih dokaza. EULEX i institut su zajedno uložili usklađene napore za smanjenje broja nezavršenih obdukcioničkih izvještaja kroz jasnu identifikaciju i prioritizaciju predmeta. Nadalje, pošto je laboratorija za toksikologiju počela da daje rezultate, očekuje se da će do 2018. godine broj nezavršenih izvještaja biti znatno smanjen. Međutim, pošto institutu još uvek nedostaje funkcionalan sistem upravljanja predmetima, veoma je teško pratiti napredak predmeta i uspostaviti pouzdanu statistiku.

S obzirom na poteškoće sa kojima se ISM susreće – i uzimajući u obzir veliki značaj sudske medicine u potrazi za nestalim licima – još mnogo toga treba uraditi kako bi se ISM razvila u jaku i efikasnu instituciju.

SPROVOĐENJE DIJALOGA

CIVILNI REGISTAR

Značajan napredak ostvaren je otvaranjem Kancelarije za civilnu registraciju u četiri severne opštine u decembru 2016. godine. Sve četiri kancelarije su postale funkcionalne i vrše izdavanje ličnih karata, pasoša, vozačkih dozvola i registraciju vozila za stanovnike. Zabeležen je trend porasta izdavanja ličnih karata, naročito kosovskim Srbima (vidi dole prikazani grafikon).

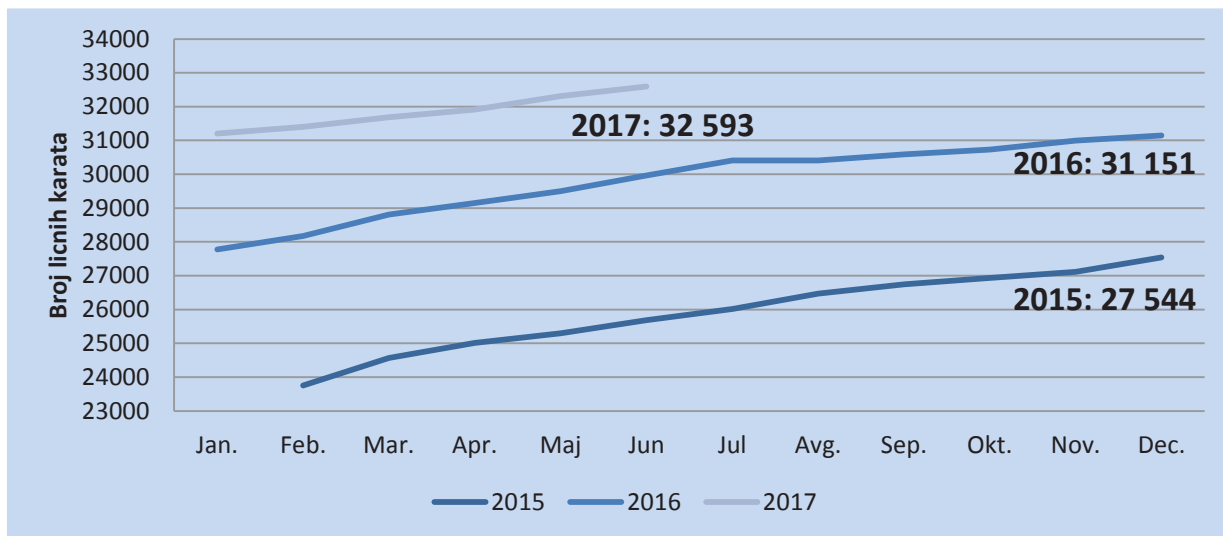

Slika: Kancelarija za civilnu registraciju, Opština Zvečane

U međuvremenu, potrebno je dodatno zalaganje za uspostavljanje potpuno funkcionalnih kancelarija matične službe u sve četiri opštine. Ove kancelarije upisuju lične podatke stanovnika sa privremenim ili stalnim boravkom na Kosovu, kao što su rođenje, bračno stanje ili smrt, i stoga će biti od ključnog

značaja za registraciju stanovništva u kosovskom pravnom okviru. Ograničene usluge ove vrste trenutno su dostupne u Severnoj Mitrovici, dok stanovnici ostale tri severne opštine imaju pristup službi civilne registracije jedino kroz ogranke ove službe u okolnim selima sa albanskom većinom, koja se nalaze na teritoriji njihovih opština. Kašnjenje u usvajanju administrativnih uputstava kojima se predviđa izmena trenutnih preduslova za dobijanje kosovskog državljanstva, kao i zastoj u integraciji 39 bivših pripadnika administrativnog osoblja MUP-a (Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije) koji treba da se zaposle u matičnom službama, predstavljaju velike prepreke uspostavljanju potpuno funkcionalnih usluga matične službe i civilne registracije.

Sporazum o matičnim knjigama između Prištine i Beograda postignut je u Briselu 2011. godine. EULEX je zatim pružio pomoć Kosovskoj agenciji za civilnu registraciju u uspostavljanju potpuno pouzdanog sistema matične službe. Matična služba sadrži sve relevantne podatke o raznim fazama života osobe, kao što su rođenje, brak ili smrt. Pouzdana matična služba je od ključnog značaja, jer građanima pruža pravnu sigurnost, služi kao osnov za pouzdan izborni sistem (uključujući glasačke spiskove) i neophodno je za rešavanje pitanja koja se odnose na bezbednost, obrazovanje, zdravlje i privredu.

Grafikon: Ukupan broj zahteva za lične karte koje su podneli kosovski Srbi na severu Kosova

EU je podržala Agenciju za civilnu registraciju u njenim naporima da unapredi pouzdanost, održivost i funkcionalnost usluga matične službe na Kosovu. U decembru 2016. godine završen je projekat za digitalizaciju overenih kopija matičnih knjiga, koji je finansirala EU, u sklopu kojeg je završen unos svih postojećih 2,883,248 unosa. Naknadni projekat za verifikaciju podataka započet je u februaru 2017. godine i do juna je overeno 55% postojeće evidencije. Iako su prethodni i tekući projekti pokrenuli proces u pravom smeru, EULEX je nastavio da naglašava potrebu za potpunom integracijom evidencije podataka u centralni sistem matičnih službi – odnosno stvarnom digitalizacijom svih podataka, kako je predviđeno tokom dijaloga 2011. godine koji je pomogla EU.

Pored toga, efikasan učinak matične službe i civilnog registra zavisi od dogovora i saradnje među brojnim institucijama javne uprave i vladavine prava. Iako su potpisani sporazumi za olakšanje sprovođenja zajedničkih oblasti, smisljena saradnja je ili spora ili je uopšte nema. Neophodna je dodatna politička volja kosovskih vlasti za unapređenje tehničke kompatibilnosti i poboljšanje zakonodavstva koje pokriva oblasti zajedničke nadležnosti. Takođe je potrebno da se kosovske vlasti pozabave brojnim nedostacima koji postoje između sadašnjih praksi i zakonskog okvira kojim se reguliše oblast civilnog registra, u cilju usklađivanja zakonodavstva i približavanja najboljim praksama EU.

SLOBODA KRETANJA

Sporazum o slobodi kretanja potpisan 2011. godine u potpunosti je sproveden u južnom delu Kosova. Na naknadnom sastanku o sporazumu o slobodi kretanja u Briselu u septembru 2016. godine, strane su se složile da se na zajedničkim prelazima (ZP) više neće izdavati probne tablice. Umesto toga, predviđeno je

Sporazum o slobodi kretanja proizašao je iz dijaloga između Prištine i Beograda koji pomaže EU. Sporazumom se predviđa slobodno kretanje ljudi i vozila i zasniva se na principu potpunog reciprociteta između Kosova i Srbije. U praksi, on omogućava stanovnicima Kosova ulazak na teritoriju Srbije sa kosovskim putnim ispravama i obrnuto. Važan element ovog sporazuma je da su i Priština i Beograd odlučili da omoguće prelaz sa ličnim kartama.

da se nalepnicom pokriju oznake i grbovi na registarskim tablicama Kosova i Srbije prilikom kretanja po njihovoj teritoriji. Prvu seriju od 300.000 nalepnica nabavilo je brzim postupkom Ministarstvo unutrašnjih poslova Kosova, a isporuka se očekuje u julu 2017. U godine.

U međuvremenu, implementacija preostalih odredbi predviđenih naknadnim sporazumom o slobodi kretanja postignutim u septembru 2016. godine u velikoj meri ostaje na papiru. U februaru 2017. godine Kabinet Premijera doneo je odluku kojom se odobravaju svi aranžmani vezani za finalizaciju naknadnog sporazuma o slobodi kretanja. Iako su Ministarstvo unutrašnjih

poslova i ministar bez portfelja zadužen za dijalog koji pomaže EU od tada održali niz sastanaka kako bi odredili modalitete te odluke, neophodna je snažnija posvećenost kako bi se proces implementacije unapredio. Kao rezultat preporuka EULEX-a u junu 2017. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova je završilo izradu dva administrativna uputstva, od kojih jedno omogućava građanima da i dalje registruju vozila na kosovske registarske tablice, a drugim se menjaju trenutni preduslovi za dobijanje kosovskog državljanstva (čime će se zapravo olakšati izdavanje kosovskih ličnih isprava). Zbog kontinuirane političke neizvesnosti i raspada vlade, nije došlo do pomaka u usvajanju ovih administrativnih uputstava, iako je Ured Premijera izdao pravno mišljenje u kojem se navodi da nije bilo nikakvih zakonskih ograničenja da ministar unutrašnjih poslova potpiše nacrt tih administrativnih uputstava. Pored toga, izuzev nekih postojećih filijala kosovskih banaka u Severnoj Mitrovici, objekti i infrastruktura neophodni za registraciju vozila u skladu sa kosovskim pravnim okvirom u severnim opštinama, kao što su filijale kosovskih banaka, službe tehničkog pregleda, filijale osiguranja i auto-škole, još uvek nedostaju i moraju se uspostaviti kako bi Sporazum o slobodi kretanja u potpunosti sproveo i na severu.

Ministarstvo unutrašnjih poslova ostvarilo je značajan napredak u olakšavanju ponovne registracije preostalih 1239 vozila sa privremenim registarskim tablicama, koja su nakon 1999. godine prvobitno bila registrovana na KS tablice. Važenje KS tablica isteklo je u novembru 2016. godine, ali je produženo još pet godina, kako je dogovoreno u Briselu septembra 2016. Kao rezultat preporuka EULEX-a i na osnovu najnovije odluke ministra unutrašnjih poslova, vlasnici vozila su oslobođeni od plaćanja carine prilikom registracije ovih vozila. Tako je proces zamene tablica otpočeo u maju 2017. godine, a do juna je zamenjeno 449 registarskih tablica.

SPORAZUM O IUG-U

Nakon nekoliko meseci odlaganja, u februaru 2017. godine na Merdaru je održana ceremonija polaganja temelja za izgradnju prvog od šest stalnih Zajedničkih prelaza (ZP) IUG-a između Kosova i Srbije. Ovo je predstavljalo važan razvoj u pogledu dijaloga između Beograda i Prištine, jer je označilo stvaran napredak u procesu uspostavljanja šest stalnih ZP. Izgradnja ZP Merdare započela je krajem februara, a građevinske dozvole za druga dva ZP na teritoriji Kosova još uvek nisu izdate. U

Slika: Ceremonija polaganja temelja za izgradnju ZP Merdare, ©EU Office in Kosovo/EUSR

međuvremenu, Beograd je najavio da će gradnja njihova tri ZP trajati 30 meseci od potpisivanja Memoranduma o razumevanju sa Kancelarijom Ujedinjenih nacija za projektne usluge u Srbiji.

Prvi odvojeni bilateralni sastanci između Beograda i Prištine održani su sa graničnom policijom, carinom i fitosanitarnom i veterinarskom inspekcijom. Ti sastanci, koje je promovisao i pomogao EULEX, održani su i na Kosovu i u Srbiji, a duh saradnje je bio pozitivan. Sastanci su takođe bili veoma produktivni, a na njima su doneti zaključci o daljim zajedničkim aktivnostima i povećanoj saradnji između dveju vlasti.

Uz pomoć EULEX-a, u februaru 2017. godine osnovana je Tehnička radna grupa za Sistematsku elektronsku razmenu podataka (SERP), koja se sastoji od predstavnika carine iz Beograda i Prištine, tima za održavanje SERP-a i EULEX-a. Glavni cilj Tehničke radne grupe je da brzo reši sva pitanja carinjenja komercijalne robe na zajedničkim prelazima. Prvi sastanak Tehničke grupe za SERP održan je u martu 2017. godine i može se smatrati još jednim značajnim razvojem u normalizaciji odnosa između Prištine i Beograda, jer je ovim sastankom uspostavljena prva direktna komunikacija između carinskih predstavnika dveju strana u dijalogu.

IUG se u kontekstu dijaloga između Beograda i Prištine koji pomaže EU odnosi na Tehnički protokol za sprovođenje usaglašenih zaključaka o IUG-u od 2011. godine i Akcionog plana od 2012. godine – posvećen je uspostavljanju šest zajedničkih prelaza između Kosova i Srbije.

INTEGRACIJA PRAVOSUĐA

U duhu prethodnih odluka, SSK i TSK su u leto 2016. godine objavili konkurs za 14 sudija, pet tužilaca i 149 članova pomoćnog osoblja za sever Kosova. Radna mesta objavljena za sudije i tužioca su ista radna mesta koja nisu popunjena u prethodnom krugu 2015. godine. Kao rezultat procesa selekcije zapošljeno je 12 sudija, pet tužilaca i 148 članova pomoćnog osoblja (ostala su nepopunjena tri radna

Integracija pravosuđa na severu Kosova jedan je od niza procesa vezanih za tekući dijalog između Kosova i Srbije. Srpske sudije i tužioci sa Kosova na severu i dalje su zvanično zaposleni u pravnom sistemu Srbije, koji ima veliki uticaj na svakodnevni život tamošnjih stanovnika. U 2013. i 2015. godini donet je niz odluka u cilju uspostavljanja jedinstvenog pravosudnog okvira širom Kosova.

mesta). Na jednom od sastanaka u Briselu u okviru dijaloga dogovoreno je da će novozaposlene srpske sudije, tužioci i pomoćno osoblje 10. januara 2017. (nakon što prethodno odstupe sa svojih dužnosti u organima Srbije) potpisati izjavu o integraciji i zvanično pristupiti pravnom sistemu Kosova. Međutim, ovo se nije ostvarilo iz političkih razloga vezanih za dijalog, a datum integracije je odložen.

Još jedna tema bitna za integraciju pravosuđa bilo je stanje sudskih zgrada, koje nakon toliko godina zanemarivanja delimično nisu bile adekvatne za prijem novog osoblja. Bilo je nekoliko prethodnih pokušaja da se stanje tih zgrada dovede na zadovoljavajući nivo, ali kako neke od njih nisu korišćene, njihovo stanje je nastavilo da se pogoršava. Kancelarija EU je 2017. godine potpisala ugovore u vrednosti od 45.000 evra za renoviranje dveju sudskih zgrada:

zgrada bivše Jugobanke u Južnoj Mitrovici i sadašnja zgrada suda u Severnoj Mitrovici, koje će biti završene do kraja leta 2017. godine. Projekat obnove Pritvornog centra u Severnoj Mitrovici koštaće 200.000 evra i očekuje se da se završi do kraja 2017. godine. Prostorije Osnovnog tužilaštva u Bošnjačkoj mahali spremne su za smeštaj tužilaštva.

Ukratko, do juna 2017. godine rešena je većina tehničkih aspekata integracije pravosuđa. Međutim, nije bilo značajnih preokreta zbog trenutnih poteškoća u dijalogu između Prištine i Beograda, koji je, sa druge strane, usporen zbog izbora u Srbiji i na Kosovu.

SPISAK AKRONIMA I SKRAĆENICA

AU – Administrativno uputstvo

ZP – Zajednički prelaz

ISM – Institut za sudsku medicinu

PROP – Policijski rad zasnovan na obaveštajnim podacima

PK – Policija Kosova

KPSK– Kazнено-poppravna služba Kosova

KFOR – Snage za Kosovo

SSK – Sudski savet Kosova

KAI – Kosovska agencija za imovinu

TSK – Tužilački savet Kosova

MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova (Srbija)

KAP – Kosovska agencija za privatizaciju

PIK – Policijski inspektorat Kosova

PKVS – Specijalna komora Vrhovnog suda

KSTK – Kancelarija specijalnog tužilaštva Kosova

SERP– Sistematska elektronska razmena podataka

European Union Rule of Law Mission
Partnership for Justice

www.twitter.com/eulexkosovo

www.facebook.com/eulexkosovo

www.youtube.com/eulexkosovo